

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

REMEDIILE LEGALE SPECIALE APLICABILE ACTELOR JURIDICE AFECTATE DE ANUMITE CATEGORII DE VICII DE CONSIMȚĂMÂNT, ÎN REGLEMENTAREA CODULUI CIVIL

Prof. univ. dr. Titus Prescure
Conf. univ. dr. Roxana Matefi

Abstract

*This article proposes an analysis of the legal means that the legislator of the Civil Code makes available to us as legal remedies for the "saving" of legal acts affected by any of the vices of consent that may affect a free manifestation of a person's legal will. Analysing the legal provisions governing the confirmation of the legal act affected by the relative nullity or the adaptation of the contracte, we come to the idea that the intention that guides the legislator is to give valency to the principle according to which *actus interpretandus est potius ut valeat, quam ut pereat*.*

Keywords: *consensus, vice, remedy, confirmation, adaptation, nullity.*

I. Considerații de ordin introductiv și general cu privire la rolul voinței juridice în procesul de încheiere a actelor juridice

Nașterea și existența oricărui act juridic civil au ca fundamente și izvoare voința juridică, ca îngemănare a două elemente, respectiv: **consimțământul și cauza**. Procesul de formare și exteriorizare a voinței juridice, factor care determină nașterea unui anumit act juridic, este unul complex și cu implicații profunde, în plan mental și al consecințelor practice, social-economice și juridice, motive pentru care voința juridică trebuie să fie formată și exprimată în mod liber și nedistorsionat de diverși factori perturbatori, de natură subiectivă și/sau obiectivă.

Realizarea voinței „implică folosirea tuturor resurselor psihice și morale, deliberare, puterea omului de a planifica (...) organiza, realiza, controla activitatea

ce o desfășoară, puterea de a învinge obstacolele întâlnite, stăruință și mobilizare pe măsura solicitărilor impuse¹”.

Cât privește **consimțământul**, ca element component fundamental al voinței juridice, și totodată, ca o condiție de fond esențială la încheierea oricărui act juridic civil, alături de capacitate, obiect și cauză, ca și concept, acesta nu a făcut- până în prezent- **obiectul vreunei definiții legale**. În pofida unei astfel de situații, instituția consimțământului², beneficiază de o reglementare amplă în cuprinsul Codului civil, legiuitorul consacrandu-i un număr de 43 de articole, respectiv art. 1182-1224.

Definit de către doctrină drept „hotărârea de a încheia un act juridic civil, manifestată în exterior”³ ori „rezultatul a două sau mai multe voinți care se întrunesc”⁴, consimțământul presupune acordul părților asupra „elementelor esențiale ale contractului, chiar dacă lasă unele elemente secundare spre a fi convenite ulterior ori încredințează determinarea acestora unei alte persoane.”⁵ Această viziune este corectă însă doar în ceea ce privește actele juridice bi sau multilaterale care presupun cu necesitate acordul de voințe pentru formarea lor valabilă.

Suntem de părere că, în cazul actelor civile unilaterale, expresia „consimțământ”, nu este potrivită deoarece, pentru nașterea și existența unui act juridic unilateral nu este necesar un acord de voințe realizat între cel puțin două părți, ci doar de o singură voință- a testatorului, spre exemplu- de a genera un act juridic de un astfel de tip, voință căreia legea îi recunoaște, de principiu, semnificație și eficiență juridică⁶. Așadar, credem că în cazul actelor juridice civile unilaterale termenul de „consimțământ” trebuie înlocuit cu acela de „manifestare de voință”, pentru ca acest element fundamental al voinței juridice să aibă un sens și un conținut exact⁷.

Cât privește **forma de exprimare a consimțământului**, aceasta poate fi **verbală sau scrisă**, dar poate fi exprimat, în anumite situații chiar și „printr-un comportament care, potrivit legii, convenției părților, practicilor statornicite între acestea

¹ I. Dogaru, *Valențele juridice ale voinței*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 18.

² Suntem de părere că această componentă a voinței juridice, nu este doar un concept psihologic și juridic ci și o adevărată instituție a dreptului civil, deoarece ea vizează ocrotirea unei valori juridice esențiale pentru circuitul juridic.

³ Gh. Beleiu, *Dreptul civil român, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 10-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 154.

⁴ D. Alexandresco, *Principiile dreptului civil român, vol. III*, București, Tipografia Curții Regale, 1926, p. 18.

⁵ Art. 1182 alin. (2) Cod civil.

⁶ Pentru o examinare aprofundată a instituției actului juridic civil unilateral, a se vedea, spre exemplu, monografia *Actul unilateral în dreptul privat*, Marieta Avram, Ed. Hamangiu, București 2006, lucrare care deși este elaborată anterior actului Cod civil, își vădește importanța și actualitatea în materia de referință.

⁷ A se vedea, pentru unele considerații relative la conținutul noțiunii de consimțământ și C.Zamșa, în lucrarea colectivă: *Noul Cod civil. Comentariu pe articole, art. 1-2664*, Ed. C.H. Beck, București 2012, p.1262

sau uzanțelor, nu lasă nicio îndoială asupra intenției de a produce efectele juridice corespunzătoare”⁸.

Legiuitorul stabilește în mod expres, în cuprinsul art. 1204 C. civ. și **condițiile de valabilitate** cumulative pe care trebuie să le reunească consimțământul de încheia un act juridic, respectiv: **caracterul serios, liber și exprimat în cunoștință de cauză**.

Va fi calificat ca fiind serios acel consimțământ (acea manifestare de voință) care a fost exprimat/exprimată cu intenția de a produce efectele juridice reglementate de lege, în concordanță cu natura juridică a actului avut în vedere precum și de către parti ori parte, după caz. Sau altfel spus, este serios acel consimțământ care este dat de către persoana care este decisă să se oblige juridicește⁹. **Va fi exprimat în cunoștință de cauză** acel consimțământ care este exprimat de către o persoană care are discernământ, respectiv care are deplina capacitate de a aprecia efectele/consecințele unui anumit angajament juridic. Așa fiind, cerința legală a consimțământului de a fi serios trebuie să fie distinctă de cea de a fi exprimat în cunoștință de cauză, fiecare dintre ele având un conținut și un sens diferit (cele două cerințe nu sunt sinonime ci doar complementare).

Un consimțământ liber manifestat, așa cum impune legiuitorul este, din punctul nostru de vedere, un consimțământ neafectat de oricare dintre viciile de consimțământ reglementate de lege, voința juridică a părții/părților fiind astfel „netulburată în manifestarea ei”¹⁰. Considerăm o astfel de accepțiune este în deplină concordanță cu intenția legiuitorului, chiar dacă din interpretarea literală a textului art. 1204 Cod civil, s-ar putea desprinde ideea că doar manifestarea de voință care este smulsă prin violență ar afecta libertatea de decizie și exprimare. Nu este mai puțin adevărat că, cuvântul „liber” ar putea fi înlocuit cu unul mai cuprinzător (ca sferă de cuprindere) cum ar fi cel de „neviciat”, spre exemplu.

Vom avea de a face cu **un consimțământ viciat**, în accepțiunea legiuitorului român, ori de câte ori **o anumită manifestare de voință realizată cu scopul de a încheia ori emite un act juridic va fi „dat(a) din eroare, surprins(a) prin dol sau smuls(a) prin violență”¹¹, precum și în cazul în care efectul ei pentru una dintre părți va fi unul lezionar** (avem în vedere viciul de consimțământ consacrat sub denumirea de „leziune”)¹².

În concluzie, manifestarea de voință exprimată în scopul încheierii ori al emiterii unui anumit act juridic civil pentru a-și putea produce toate efectele

⁸ Art. 1240 alin. (2) C. civ.

⁹ Pentru o analiză a condițiilor de validitate ale consimțământului, a se vedea, spre exemplu, și: E.Lupan, S. Sztranyiczki, E.Veress, R. Arpad Pantilimon, în *Drept civil, Partea generală, Conținutul Noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București 2012, p.230.

¹⁰ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român, Vol. I*, Ed. All Beck, București, 2002, p. 81.

¹¹ Art. 1206 alin. (1) C. civ.

¹² A se vedea art. 1206 alin. (2) C. civ.

urmărite de către părți/parte și care sunt reglementate de lege, trebuie să nu fie afectată de nici una din carențele/viciile pe care legiuitorul le consideră că ar putea afecta existența și eficacitatea aceluși act juridic. În caz contrar, partea interesată va fi în drept să invoce pe cale directă **nulitatea relativă** a aceluși act juridic.

În cazul în care un anumit act juridic civil este afectat la momentul încheierii sale de oricare dintre viciile de consimțământ reglementate de lege, partea a cărei voință juridică va fi afectată de un viciu cu semnificație juridică, poate utiliza **un instrument/mijloc juridic special**, reglementat în mod expres de lege, prin care se poate evita desființarea contractului și obținerea validării lui prin operațiunea juridică pe care legiuitorul o desemnează prin art. 1261 alin. 2 C. civ., sub denumirea **de confirmare**.

În esența ei, **confirmarea, ca mijloc de validare a unui contract anulabil pentru vicierea consimțământului**, constă în manifestarea voinței certe, exprese ori tacite, a părții afectate de oricare dintre viciile de consimțământ, de a renunța la invocarea cauzei de nulitate prezente (a se vedea prevederile art. 1262 C. civ.). Potrivit prevederilor art. 1263, confirmarea unui act juridic anulabil poate fi realizată doar dacă condițiile de validitate ale aceluși act sunt întrunite la momentul confirmării. Așadar, confirmarea actelor anulabile pentru vicii de consimțământ presupune cunoașterea de către partea afectată a cauzelor de nulitate și înlăturarea ori încetarea (cum este cazul actelor și faptelor de violență) lor. Cu alte cuvinte, prin înlăturarea cauzelor de viciere a consimțământului **se vor întruni condițiile de validitate impuse de lege, cu efect retroactiv, adică de la momentul încheierii actului afectat de viciu**.

Din economia reglementărilor Codului civil referitoare la viciile de consimțământ, rezultă că **remediul juridic general aplicabil pentru validarea actelor juridice anulabile sub motivul vicierei consimțământului uneia dintre părți, este confirmarea**. În limitele acestui studiu, însă vom încerca, în cele ce urmează, să prezentăm și examinăm **și alte remedii, pe care să le numim „speciale”, prin utilizarea cărora se poate atinge obiectivul validării/menținerii unor acte anulabile ca urmare a vicierei consimțământului**.

II. Eroarea ca viciu de consimțământ. Sancțiune. Remedii legale speciale

Primul dintre viciile de consimțământ, în succesiunea enumerării pe care o face legiuitorul, este **eroarea**, pe care o definește doar doctrina calificându-o drept „falsa reprezentare a realității în conștiința persoanei care deliberează și adoptă hotărârea de a încheia actul juridic”¹³.

Fără a intra în prea multe amănunte legate de clasificarea erorii-viciu de consimțământ, ne mărginim a arăta că potrivit calificării legiuitorului, eroarea poate fi

¹³ O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a 8-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 166.

esențială (*error in negotium, error in corpore, error in substantiam, error in personam*) și neesențială; eroare scuzabilă și eroare nescuzabilă; eroare de fapt și eroare de drept; eroare de calcul; eroare de comunicare sau de transmitere.

Cu privire la consecințele juridice pe care le poate antrena eroarea care viciază consimțământul în mod esențial, respectiv cu privire la modul în care eroarea trebuie „tratăată” sub aspect sancționator, legiuitorul prevede că „partea care, la momentul încheierii contractului, se afla într-o eroare esențială poate cere anularea acestuia, dacă cealaltă parte știa sau, după caz, trebuia să știe că faptul asupra căruia a purtat eroarea era esențial pentru încheierea contractului”.¹⁴ Așadar, deși legiuitorul are în vedere doar eroarea esențială, adică un viciu al consimțământului care vizează unul sau mai multe elemente structurale ale unui act juridic (obiectul juridic, obiectul derivat ori identitatea sau calitățile persoanelor implicate în manifestarea de voință) a optat, fără echivoc pentru posibilitatea invocării de către partea aflată în eroare doar a **sancțiunii nulității relative**.

Deși, în principiu, este suficient ca doar una dintre părți să se afle în eroare la momentul încheierii actului juridic, **pentru ca eroarea să poată antrena anularea actului este necesar ca și cealaltă parte să știe sau să fi trebuit să știe că elementul structural afectat de eroare este esențial în cadrul procesului de încheiere a tipului de act juridic dorit**¹⁵. Autorii citați consideră că îndeplinirea acestei cerințe speciale aplicabilă doar în cazul actelor juridice bi sau multilaterale cu titlu oneros are ca scop asigurarea stabilității circuitului civil, fiind de natură să prevină abuzurile concontractantului care ar putea obține cu mai multă ușurință desființarea unui act juridic care nu-i mai este convenabil.

Pentru a putea invoca nulitatea relativă a actului juridic afectat de eroare, legiuitorul impune totodată și condiția ca **eroarea să fie una scuzabilă**, altfel spus, elementul asupra căruia a purtat eroarea să nu fi putut fi, „după împrejurări, cunoscut cu diligențe rezonabile”¹⁶. Așadar, o eroare esențială va fi scuzabilă, adică acceptabilă ca o sursă de viciere a consimțământului, doar dacă va fi, *in concreto*, de neevitat și/sau de neînlăturat de către o persoană prudentă și responsabilă.

Se impune a mai reține că **invocarea nulității relative a actului juridic nu poate fi primită nici în ipoteza erorii de drept asupra unor dispoziții legale „accesibile și previzibile”**¹⁷.

De asemenea, **nu este susceptibil de anulare nici contractul afectat de o eroare asumată**, altfel spus „eroarea care poartă asupra unui element cu privire la care riscul de eroare a fost asumat de cel care o invocă sau, după împrejurări,

¹⁴ Art. 1207 alin. (1) C. civ.

¹⁵ Pentru unele considerații privind această cerință specială aplicabilă doar în cazul actelor juridice bi și/sau multilaterale (spre exemplu, contractelor sinalagmatice) a se vedea, spre exemplu: G. Boroș, C. Alexandra Angheliescu, în *Curs de drept civil. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 138-139.

¹⁶ Art. 1208 alin. (1) C. civ.

¹⁷ Art. 1208 alin. (2) C. civ.

trebuia să fie asumat de acesta”¹⁸ și nici simpla eroare de calcul, remediul în acest caz fiind „rectificarea”. Prin excepție, în această ultimă ipoteză, atunci când suntem în prezența unei **erori asupra cantității**, element esențial la încheierea contractului, sancțiunea va fi anulabilitatea actului juridic¹⁹.

Deși ne-am afla în ipoteza unui act juridic anulabil pentru viciul de consimțământ al erorii, pentru oricare dintre cauzele despre care am făcut referire în cele precedente, pentru a salva existența actului juridic legiuitorul a prevăzut și **un remediu legal special** la care pot apela părțile pentru a-i conferi validitate și eficiență, respectiv **adaptarea contractului**²⁰, instituție reglementată de **art. 1213 C. civ.**

Primul alineat al acestui text de lege fixează premisele care stau la baza utilizării acestui tip de remediu special, în sensul că, „dacă o parte este îndreptățită să invoce anulabilitatea contractului pentru eroare, dar cealaltă parte declară că dorește să execute ori execută contractul așa cum acesta fusese înțeles de partea îndreptățită să invoce anulabilitatea, contractul se consideră că a fost încheiat așa cum l-a înțeles această din urmă parte”.

Examinând conținutul textului legal citat, prin comparație cu prevederile Codului civil referitoare la confirmare, se poate naște întrebarea, legitimă, după părerea noastră: **este adaptarea contractului o specie a confirmării sau este o altă modalitate distinctă de validare a unui contract anulabil?**

Fără a intra într-o analiză amănunțită a problemei, apreciem că, adaptarea contractului în caz de eroare esențială, deși are **un efect fundamental comun cu cel al confirmării validarea contractului anulabil** este, totuși, relativ distinctă față de acesta, deoarece adaptarea contractului presupune o acceptare a erorii inițiale și acceptarea de către părți a îndeplinirii de a îndeplini obligația rezultată din actul juridic încheiat, chiar dacă aceasta este diferită de cea pe care au avut-o în vedere la momentul încheierii actului juridic afectat. Sau altfel spus, în cazul adaptării contractului, părțile contractante acceptă o modificare a voinței juridice exprimate inițial, transformând falsa reprezentare a realității inițiale într-o nouă reprezentare adecvată, de data aceasta. Prin intermediul unui astfel de mecanism juridic, nulitatea relativă este acoperită, mai exact spus, este înlăturată cauza de nulitate. Prin comparație, confirmarea presupune la momentul realizării ei a îndeplinirii cu efect retroactiv a tuturor cerințelor impuse de lege pentru validitatea actului, ceea ce înseamnă că voința exprimată eronat se pune în concordanță cu voința reală de la momentul încheierii actului afectat de eroare.

Suntem de părere că adaptarea contractului în caz de eroare esențială poate fi inclusă în categoria mai largă **a altor moduri prevăzute de lege pentru acoperirea nulităților relative, respectiv pentru validarea contractelor afectate de astfel de**

¹⁸ Art. 1209 C. civ.

¹⁹ Art. 1210 C. civ.

²⁰ Pentru unele considerații privind instituția adaptării contractului în caz de eroare, a se vedea, spre exemplu: C. Zamșa, *op. cit.*, 1274-1275

nulități, categorie pe care a instituit-o legiuitorul român prin prevederile art. 1261 alin. 2 C. civ.

Sub aspect procedural, potrivit dispozițiilor legale, partea aflată în eroare și îndrituită să invoce anulabilitatea actului încheiat în aceste condiții, va informa cealaltă parte asupra modului în care a înțeles contractul, acesta din urmă parte urmând ca în termen de 3 luni, care curge, după caz, de la momentul notificării sau de la data comunicării cererii de chemare în judecată, **să declare dacă este de acord cu executarea sau să execute contractul în condițiile în care a fost acesta înțeles de partea aflată în eroare**²¹.

În situația în care „declarația a fost făcută și comunicată părții aflate în eroare în termenul prevăzut la alin. (2) sau contractul a fost executat, dreptul de a obține anularea este stins și notificarea prevăzută la alin. (2) este considerată lipsită de efecte”.

Acest remediu special al **adaptării contractului** nu face decât să pună în lumină „preocuparea legiuitorului pentru salvarea actelor juridice afectate de anumite deficiențe structurale”²², astfel încât chiar o eroare esențială „nu constituie, în mod invariabil, un impediment de neînlăturat la executarea unui act juridic”²³, desigur în condițiile stabilite de legiuitor.

III. Dolul, viciu de consimțământ și remediu adaptării contractului.

Reglementat de art. 1214-1215 C. civ., **dolul** este, în accepțiunea legiuitorului român, „o eroare provocată de manoperele frauduloase ale celeilalte părți”²⁴ sau omisiunea frauduloasă a părții de a-l informa „pe contractant asupra unor împrejurări pe care se cuvenea să i le dezvăluie”²⁵.

Pentru a fi sub incidența dolului ca viciu de consimțământ, nu este necesar ca eroarea în care s-a aflat partea asupra căreia s-au exercitat manoperele dolosive, să fi fost esențială.

Totodată, dolul poate proveni atât de la „reprezentantul, prepusul ori gerantul afacerilor celeilalte părți”²⁶, cât și de la un terț” dacă cealaltă parte a cunoscut sau, după caz, ar fi trebuit să cunoască dolul la încheierea contractului.²⁷

Cât privește **sanctiunea dolului**, aceasta este, la fel ca și în cazul erorii, **nulitatea relativă a actului juridic afectat de acest viciu**, nulitate care poate fi acoperită prin **confirmare**.

²¹ A se vedea 1213 alin. (2) C. civ.

²² T. Prescure, R. Matefi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 154-155.

²³ *Idem*, p. 155.

²⁴ Art. 1214 alin. (1) C. civ., prima teză.

²⁵ Art. 1214 alin. (1) C. civ., teza a doua.

²⁶ Art. 1214 alin. (3) C. civ.

²⁷ Art. 1215 alin. (1) C. civ.

Cât privește remediile legale speciale potențial aplicabile pentru „salvarea” actelor juridice afectate de dol, în afară de confirmare, legiuitorul nu indică în mod expres o astfel de posibilitate, doctrina, însă opinând în sensul în care „întrucât dolul este o eroare provocată, nu excludem nici aplicarea prin analogie a dispozițiilor art. 1213 C. civ. referitoare la **adaptarea contractului**”²⁸.

Opinia nu este însă una unitară în doctrină, existând și păreri contrare, în sensul în care „acest drept nu ar trebui recunoscut și autorului dolului, chiar dacă el ar avea un interes în executarea contractului așa cum a fost înțeles de către errans. Un astfel de interes nu poate fi impus fără a premia nejustificat pe autorul dolului în dauna victimei, care va fi silită să coopereze contractual cu o parte în care și-a pierdut încrederea și să accepte o stare de incertitudine privitoare la contract care o poate prejudicia”²⁹.

În ceea ce ne privește, având în vedere, în principal, ideea că dolul în ciuda împrejurării că este o expresie a relei-credințe la încheierea actelor juridice și că o astfel de atitudine subiectivă este prohibită de lege (a se vedea prevederile art. 14 C. civ.), ținând seama de situația legislativă actuală, în care sancțiunea care poate fi aplicată în caz de dol este totuși doar nulitatea relativă, nulitate care presupune afectarea unui interes personal ori privat, ne raliem opiniei potrivit căreia, **chiar și în cazul dolului, ar putea fi incidente prevederile legale vizând adaptarea contractului**, dându-se astfel valență principiului *actus interpretandus est potius ut valeat, quam ut pereat*, chiar dacă, în cazul dolului eroarea în care se găsește partea contractantă este indusă prin manoperele frauduloase ale celeilalte părți.

IV. Leziunea, viciu de consimțământ. Sancțiune. Remedii speciale

Codul civil definește **leziunea-viciu de consimțământ**, într-o manieră descriptivă, dar suficient de cuprinzătoare și relevantă pentru a-i putea desprinde esența și mecanismul de manifestare. În acest sens, potrivit prevederilor art. 1221 alin. 1, „există leziune atunci când una dintre părți, profitând de starea de nevoie, de lipsa de experiență ori de lipsa de cunoștințe a celeilalte părți, stipulează în favoarea sa ori a unei alte persoane o prestație de o valoare considerabil mai mare, la data încheierii contractului, decât valoarea propriei prestații”.

Prin comparație, **doctrina a formulat unele definiții**, mai mult sau mai puțin relevante, dar toate au în vedere, în esență, ideea de prejudiciu material, produs în mod injust, cu ocazia încheierii unui contract comutativ și cu titlu oneros. Spre exemplu, într-o anumită viziune, foarte sintetică, de altfel, ”prin leziune se înțelege

²⁸ G. Boroi, L. Stănculescu, *Instituții de drept civil în reglementarea Noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 109.

²⁹ G.A. Ilie, *Riscurile în contracte*, Ed. Hamangiu, 2012, p. 254 apud <https://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=00141529-2018-10-03&DisplayDate=2018-12-16>.

prejudiciul material suferit de una dintre părți ca urmare a încheierii unui anumit contract”³⁰, iar într-o altă definiție, ceva mai analitică, leziunea este concepută ca fiind ”paguba materială pe care o suferă una dintre părțile unui act juridic sinalagmatic, cu titlu oneros și comutativ, din cauza văditei disproporții ce există între prestații la data încheierii actului juridic”³¹.

Fără a ne propune, cu acest prilej, să examinăm în profunzime și mod extins, instituția leziunii - viciu de consimțământ, ne limităm a extrage, din definiția legală citată, următoarele **idei esențiale**, în aprecierea noastră:

1. Leziunea presupune, cu necesitate, pentru a se putea afirma și dovedi existența ei, producerea unui prejudiciu material important în patrimoniul uneia dintre părțile contractante, prejudiciu determinat de disproporția vădită (evidentă) dintre valoarea prestațiilor reciproce, stabilită prin raportare la momentul încheierii contractului;

2. Leziunea este considerată un viciu de consimțământ pentru că disproporția vădită între prestațiile părților, evaluate la data încheierii contractului, este determinată de o afectare a voinței libere (mai exact a consimțământului) a părții prejudiciate, datorită speculării de către cealaltă parte a uneia dintre următoarele situații personale (materiale ori intelectuale, după caz) în care se află partea prejudiciată: **starea de nevoie** (și nu de necesitate, pentru că dacă ar fi vorba de o stare de necesitate s-ar putea vorbi de o eventuală violență³²); **lipsa de experiență și/sau lipsa de cunoștințe** (lipsa de informare ori informarea insuficientă ori neadecvată);

3. Prestația la care se angajează partea lezată, poate fi stipulată fie în favoarea celeilalte părți, fie a unui terț, această ultimă ipoteză putând fi realizată prin procedeul unei **stipulații pentru altul**;

4. Legiuitorul consideră că dezechilibrul patrimonial determinat de disproporția evidentă (cu cel puțin jumătate peste valoarea prestației părții care a creat leziunea, pentru a putea fi admisibilă acțiunea în anulare, așa cum impune alin. 2 al art. 1261 C. civ.) pentru a fi apreciat ca fiind lezionar trebuie să fie unul injust, și nu unul liber consimțit și asumat, excluzându-se eroarea, dolul sau violența, și trebuie sancționat într-un mod specific sancționării tuturor actelor juridice afectate de vicii de consimțământ.

Se mai impune a se mai reține, cu privire la condițiile și circumstanțele în care se poate invoca leziunea și ipoteza creată de alineatul 3 al art. 1261 C. civ., care vizează **situația actelor lezionare încheiate de minori personal** (este vorba, desigur, de minorii care au capacitate de exercițiu restrânsă care încheie acte de

³⁰ G. Boroi, C.A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 149.

³¹ C. Tamara Ungureanu, *op. cit.*, p. 150.

³² A se vedea, pentru unele comentarii cu privire la această distincție, spre exemplu: T.Vlad Rădulescu, în lucrarea colectivă: *Noul Cod civil. Vol. II, art. 953-1649. Moșteniri și liberalități. Obligații*, Ed. Hamangiu, București 2012, p. 483, pct. 8.

administrare, conservare și de dispoziție, altele decât cele enumerate de prevederile alineatului 3 al art. 41 Cod civil, cu încuviințarea ocrotitorilor legali) **când se poate invoca leziunea chiar și atunci când minorul își asumă o obligație excesivă prin raportare la starea sa patrimonială, la avantajele pe care le obține din acel act juridic ori prin raportare la ansamblul circumstanțelor în care se încheie un act juridic considerat lezionar.** Așadar, în cazul actelor încheiate de către minori personal, nu numai disproporția vădită între prestațiile reciproce poate fi cauză de leziune dar și alte repere, de tipul celor enumerate de textul alin. 3.

Ca și în cazul celorlalte vicii de consimțământ, și în cazul leziunii (fie între majori fie între minori, după caz) **partea lezată poate introduce o acțiunea în anularea actului în cauză**, în termenul de prescripție de 3 ani, dar nu mai târziu de 18 luni de la data încheierii actului, după distincțiile stabilite de art. 2529 alin. 1 lit. c) C. civ. Desigur, partea lezată va putea opta și pentru **varianta confirmării actului lezionar**, în condițiile reglementate de art. 1262-1265 C. civ.

Legiuitorul român, ținând seama de natura și de consecințele pe care le poate avea anularea unui act lezionar, a instituit însă și un **remediu special**, aflat la îndemna părții care este victima leziunii care poate opta, potrivit prevederilor alin. 1 al art. 1222, pentru varianta de a menține actul, dar printr-o „reamenajare” a acestuia, în sensul în care va putea cere instanței sesizate să autorizeze o reducere obligațiilor sale (asumate în circumstanțe lezionare) în cuantumul daunelor-interese la care ar fi îndreptățită, dacă ar cere anularea contractului. Suntem de părere că în astfel de situații, instanța de judecată va fi obligată să ia act de opțiunea reclamantului, chiar dacă pârâtul se opune, pronunțând o sentință în sensul și în limitele legii.

Să mai remarcăm și împrejurarea că, legiuitorul a instituit **un termen de prescripție special de doar un an, de la data încheierii contractului lezionar**, în care trebuie introdusă acțiunea de către partea lezată, vizând anularea contractului sau în reducerea prestațiilor/obligațiilor sale. În astfel de cazuri, prescrierea dreptului la acțiune împiedică partea interesată să invoce anulabilitatea contractului pe cale de excepție, soluție consacrată expres de alineatul 2 al art. 1223 C. civ.).

Un alt remediu special, de data aceasta, pus la îndemâna părții care se vede acționată în judecată în vederea anulării actului lezionar, este cel reglementat de alineatul 3 al art. 1222, având în vedere posibilitatea părții respective de a cere instanței, în orice situație, să dispună **menținerea contractului oferind părții prejudiciate, în mod echitabil (adică, echilibrând prestațiile reciproce asumate inițial) fie o reducere a propriei creanțe născute ca efect al contractului încheiat în astfel de condiții, fie majorarea propriei obligații asumate inițial față de cealaltă parte.** Trebuie remarcat, însă, că instanța în astfel de ipoteze nu este obligată, totuși, să decidă doar în sensul solicitat de către pârât, dacă reclamantul stăruie în anularea contractului.

Sub aspect procedural, utilizarea acestui ultim remediu special menit a evita anularea unui act lezionar, este cârmuită, în conformitate cu trimiterea pe care o conține teza ultimă a art. 1222 alin. 3, de regulile instituite pentru **procedura adaptării contractului în caz de eroare** (art. 1213 C. civ.).

Relativ la această ultimă trimitere la procedura adaptării contractului în caz de eroare, apreciem că examinarea comparativă a remediului special al adaptării contractului prin raportare la ultimul remediu special analizat (cel reglementat de alin. 3 al art. 1222 C. civ.) relevă **unele importante similitudini între cele două remedii speciale** determinate de rațiunile comune care au stat la baza reglementării lor, respectiv preocuparea pentru „salvare” actelor juridice afectate de vicii de consimțământ, de natură diversă.